

ve a Balassi Intézet és a Bethlen Gábor Alap is támogatta e fontos rendezvénysorozatot. A lelkes, elhivatott szervezők már a jövő évi, Erkel halálának 120. évfordulójához kapcsolódó programot tervezik.

Ittész Mihály

A nagyvárad Kodály-emléktábla avatásán

Tisztelt Egybegyűltek, kedves Barátaink!

Amikor a Partiumi Keresztény Egyetem Zeneművészeti Tanszékének vezetője, dr. Fodor Attila azzal az igen megtisztelő kéréssel fordult hozzám, hogy a mai emléklakett-avató alkalmával osszam meg Önökkel/Veletek ünnepi gondolataim, örömmel mondtam igent. Több okból is. Úgy érzem: a Kodály Zoltán zeneszerzői ösztöndíj – amelynek egykor kitüntetője voltam – erre is kötelez.

Nagyváradon élő értelmiségiként állíthatom, hogy *Kurucz Imre* szobrászművész legújabb alkotásának közkinccsé tételével nem csak a Partiumi Magyar Művelődési Céh kívánja a 130 évvel ezelőtt született magyar zeneszerző-szemlélettel, Kodály Zoltánnal szembeni régi adósságát törleszteni. Egyszersmind meggyőződésem, hogy nagyjainkra emlékezni mifelénk akkor is szükségszerű, ha erre nem kínálkozik a legmegfelelőbb alkalom, azaz a hivatalosan megjelölt „kerek” évforduló. És annak, hogy az iménti kijelentés Kodály esetében fokozottan igaznak bizonyul, szomorú és egyértelmű okai vannak ma Nagyváradon.

Vajon mit értene a mai fiatal abból, ha elmesélném, hogy tizenöt évesen, egy háromszólamú kórusművel a hónom alatt, amelyet – talán nem véletlenül – Kecskeméti Vég Mihály 55. zsoltárának három versszakára komponáltam (*Hogyha énnékem szárnyam lett volna...*), intő figyelmeztetést kaptam történelemtanáromtól, aki egy szabadegyetemi előadás színterében félrevont, és bizalmasan, de kellő nyomatékkal súgta fülembe: „Egyáltalán van fogalmad arról, hogy ez MINEK a szövege?! Dugd el hamar, amilyen gyorsan csak tudod!” 1988-at írtunk.

Az 1989-es fordulatot követően sokan hittük azt Erdélyben, hogy már nincs mód elzárni Kodályt az új nemzedékek elől. Eufória kísérte itt is, Kolozsváron is a *Psalmus* premierjét, amely az '50-es évek vége óta, a Nagy István karmester által előkészített és a főpróbán botrányos körülmények közepette letiltott bemutató-kísérletet követően, hosszú évtizedekig „zenei szamizdatként” élt a köztudatban. Akárcsak a *Te Deum*, amely, közel hat évtizednyi kihagyás után 1997-ben, a kolozsvári Kodály-emléknapok alkalmával hangozhatott fel újra, majd 2007-ben, pontosan tíz évvel később Nagyváradon is. De az egyszerű, fesztiváljellegű koncertek, előadások – ha gyógyírt hozhatnak is a sóvárgó lélek számára – semmi esetre sem képesek ellensúlyozni, talán a Kolozsvári Magyar Opera kivételével, a hangversenyélet egyoldalúságát, egy egészséges zenei

hagyomány hiányát. Nem ünneprontásnak szánom, de tény, hogy a nagyváradai filharmonikusok az elmúlt és az ideai évadban egyetlen Kodály-művet sem tűztek műsorukra. Kérdés, hogy a Kodály-művek Erdély földjén érvényes elterjedési sebességének előbb ismertetett adatai tükrében vajon hány évet kell még várni, például, a *Zrínyi szövege* váradi premierjére?

Múlt és jelen, élet és halál kérdései kellőképpen viszonylagosak. Tudom, hogy az itt állók között van olyan, aki fiatalként találkozhatott Kodály Zoltánnal. De abban is biztos vagyok, hogy sokan azok közül, akik személyesen nem ismerhették Öt, mert csak nemrég születtek –, tehát többen is meg tudunk nevezni legalább egy olyan, hozzánk közelálló személyt – rokont vagy tanárt, ismerőst –, aki ma is féltve őrzi saját, életre szóló Kodály-élményét. Ez természetes, hiszen a „Legyen a zene mindenkié!” eszméjét valló és fennhangon hirdető Tanár úr távozása óta eltelt negyvenöt év még nem tekinthető jelentős időtávlatnak, a zenetörténet szemszögéből sem.

Annál inkább a születése óta eltelt 13 évtized – 130 év – amely két, közel egyforma hosszúságú szakaszra bontható: *hat* illetve *hét* évtizedre. Játsszunk kicsit a számokkal: hét évtized – azaz 70 év – telt el azóta, hogy az akkor hat évtized életkorú – vagyis 60 éves – zeneszerző Nagyváradon járt. 1942-ben Kodály-évet hirdettek az énekkarok számára. Tudjuk, hogy Kodály a kolozsvári egyetem díszdoktori címét is abban az évben vette át – viszonzásul született az Erdély fővárosában bemutatott *Balassa Bálint elfelejtett éneke* című kórusmű (melynek ajánlása a korábban már megidézett Nagy István országos hírnevet szerzett énekkarának szól). Történt eközben, hogy az ünnepezt Mester a kolozsvári út alkalmával Nagyváradon is megállt, és időt szakított arra, hogy végighallgassa a színházban felsereglő iskolai énekkarok műsorát. A rendkívüli kórustalálkozó csúcspontját az a pillanat jelentette, amikor Kodály a dobogóra lépett, és vezényelni kezdte a fiatalokból álló egyesített összkart. Száz meg száz torokból zengett a Berzsenyi-költemény ihlette kánon: „Forr a világ...” S hogy honnan tudom mindezt? A sok-sok fiatal egyike volt az akkor tizenhat éves háromszéki nagymamám – a Magyar Királyi Állami Leánylíceum képzőse –, aki ma is megilletődéssel gondol vissza arra a jeles napra, amikor a nagy Kodály Zoltán keze alatt énekelhetett.

És most, mielőtt az ének újra felhangzanék, illő, hogy egy idézettel búcsúzzunk – ezúttal Kodály Albrecht főhercegnek szánt levele zárógondolataival: – „Írtam pár művet, azokat a világ minden országában ismerik, ahol európai formájú zeneélet folyik. Világhírű lett jó Hány János, egy pár földrajzi név: Kecskemét, amely szült, Galánta, amely nevelt. Marosszék, ahova mindig vágytam és sose jutottam el. Arra jók voltak e művek, hogy általuk Magyarországot többször emlegették.”

Köszönjük Néked, Mesterünk!

Lászlóffy Zsolt